

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ В СИСТЕМІ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

*Шульга Світлана Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та підприємництва,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

В умовах реформування та поступової зміни нормативно-правового базису здійснення аудиторської діяльності впровадження та реалізація євроінтеграційних процесів приводять до необхідності розробки напрямів статистичного аналізу ефективності функціонування та прогнозування розвитку ринку аудиторських послуг. Використання статистичних методів в процесі такого аналізу забезпечує здійснення оперативної і точної оцінки ринкової кон'юнктури, вивчення кількісної сторони та якісного змісту взаємодії та розвитку економічних явищ у процесі здійснення аудиторської діяльності. Як зазначено в [1, с. 171], “оскільки на ринку завжди беруть участь два суб'єкти – продавець і покупець – ефективність ринкових процесів повинна оцінюватись з позицій дотримання інтересів кожного з них, а також суспільства в цілому”.

Вивчення наукового доробку авторів щодо питань застосування статистичних методів для оцінки та аналізу ефективності функціонування ринку аудиторських послуг дозволяє зробити висновок про відсутність комплексних та системних напрацювань. Дослідниками переважно приділяється увага проблемним аспектам застосування статистичних методів в ході аудиту під час здійснення аналітичних процедур.

У процесі статистичного дослідження ринку аудиторських послуг основними завданнями статистики є: дослідження попиту і пропозиції аудиторських послуг, їх тенденцій і співвідношень; характеристика цін і процесів ціноутворення; вивчення стану і розвитку інфраструктури ринку; оцінка ефективності функціонування ринкової сфери. При цьому з метою вибору відповідних методів дослідження слід керуватися такими критеріями:

– рівень економічної ефективності (співвідношення отриманих доходів від провадження аудиторської діяльності (обсягів наданих послуг) та витрат або обсягу витрачених ресурсів);

– забезпечення соціальної ефективності (ступінь задоволення суспільства рівнем якості аудиторських послуг; підвищення ступеня довіри до фінансової звітності з боку усіх категорій користувачів; зростання соціального захисту працівників);

– наявність ресурсної ефективності (здійснення ефективного розподілу ресурсів за рахунок ціноутворення на аудиторські послуги);

– формування інформаційної ефективності (зниження інформаційної асиметрії, що впливає на функціонування ринку аудиторських послуг у цілому).

З погляду ключових параметрів ринку аудиторських послуг для оцінки ефективності його функціонування можуть застосовуватися різні статистичні методи. Зокрема для оцінки рівня економічної ефективності – відносні величини, індексний метод, групування та кореляційно-регресійний аналіз. Їх

використання дозволяє оцінити загальній темп зростання економічної ефективності залежно від обсягів наданих аудиторських послуг та відобразити пропорційність розвитку ринку, зробити висновок про його внесок у чистий прибуток економіки.

Статистична оцінка соціальної ефективності ринку аудиту ускладнюється тим, що такі показники важко виразити у вартісному вимірнику чи оцінити у кількісному значенні. Тому для цього варто застосовувати анкетне опитування респондентів щодо відсутності незадоволення якістю аудиторських послуг, бажання продовжувати співпрацю, надання рекомендацій. Також оцінку соціальної ефективності ринку аудиторських послуг слід здійснювати через вивчення динаміки формування робочих місць, збільшення заробітної плати та соціальних гарантій працівників, підвищення їх кваліфікації та професійного рівня.

Оцінка ресурсної ефективності ринку аудиторських послуг здійснюється шляхом вивчення структури цін на аудиторські послуги за допомогою відносних величин структури і координації, індивідуальних та загальних індексів цін, індексів цін Пааше та Ласпейреса. Використання зазначених методів статистики є необхідним, оскільки "...в умовах економічної нестабільності на формування ціни на аудит впливають різні критерії, що, своєю чергою зумовлює необхідність аналізу складових цін на аудиторські послуги, їх обґрунтування, визначення й оцінку адекватності ціни аудиту у вітчизняних компаніях" [2, с. 102]. Вивчення ціноутворення на ринку аудиторських послуг за допомогою методів статистики сприятиме спостереженню та вивченню динаміки цін на основі розрахунку їх середніх значень, встановленню складу і структури цін.

Діяльність суб'єктів ринку аудиторських послуг повинна бути спрямована на зниження інформаційної асиметрії. Підтверджуючи достовірність показників фінансової звітності, аудиторські фірми сприяють підвищенню довіри до діяльності підприємства та його кредитоспроможності, справляючи тим самим опосередкований вплив на прийняття рішень інвесторами. Зниження рівня інформаційної асиметрії можна забезпечити лише завдяки наданню деталізованої інформації про результати діяльності суб'єктів ринку аудиторських послуг шляхом розробки відповідних форм статистичних спостережень.

Як підсумок зазначимо, що використання методів статистики для аналізу ефективності функціонування ринку аудиторських послуг дозволяє розширити та поглибити систему взаємозв'язаних показників і чітко визначати напрями та резерви підвищення ефективності функціонування зазначеного виду ринку.

Список використаних джерел

1. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія // За заг. ред. А. З. Підгорного. Одеса: Атлант, 2012. 303 с.
2. Слободюк А. М. Ціноутворення аудиторських послуг в Україні: особливості формування, проблеми та шляхи їх вирішення. URL: https://ukrlogos.in.ua/documents/20_03_2018_207.pdf